

Preek over Genesis 22, Hebr. 11:17-19, Jakobus 2:19-23

Broeders en zusters,

Vorige week hebben we samen stilgestaan bij de roeping van Abraham. God riep Abraham om zijn vaderland en familie te verlaten en te gaan naar het land dat God zou wijzen. God beloofde Abraham dat hij tot een groot volk zou worden en dat zijn nakomelingen tot zegen zouden zijn voor alle geslachten van de aardbodem. We hebben gezien dat deze belofte uiteindelijk vervuld is in de Here Jezus. Hij is de nakomeling van Abraham, die tot zegen is voor de hele wereld.

Toen Abraham geroepen werd door God was hij 75 jaar. Ondertussen is er al heel wat gebeurd. Sodom en Gomorra zijn verwoest, en Lot wist ter nauwernood te ontsnappen aan de verwoesting. Het kostte de vrouw van Lot het leven. Omdat de vervulling van Gods belofte van een nakomeling via Saraï uitbleef, heeft Abraham ook Hagar tot vrouw genomen. Hagar baarde hem een zoon, Ismael. Maar toen Abraham 100 jaar oud was baarde Saraï hem toch een zoon, Izaäk. Dat kon natuurlijk niet goed gaan in Abrahams gezin. Twee vrouwen, met ieder een zoon. Dat gaat natuurlijk botsen, dat kan niet uitblijven. En uiteindelijk liep de onmin tussen de beide vrouwen en hun zonen erop uit dat Hagar de slavin met haar zoon Ismael werd weggestuurd door Abraham. In Genesis 21 kunnen we dan lezen hoe Ismael in de woestijn bijna omkomt van de dorst. Een engel van God spreekt in de woestijn tot Hagar en wijst haar op een waterput. Ismael wordt gered en hij krijgt van de engel de belofte dat hij tot een groot volk zal worden.

Het is opvallend hoe Genesis 21 en Genesis 22 op elkaar lijken. In Genesis 21 geeft God Abraham de opdracht Hagar en Ismael weg te sturen. Zo raakt Abraham zijn zoon Ismael kwijt, dankzij het ingrijpen van een engel komt de jongen niet om, en er is ook voor Ismael een belofte van een groot volk. In Genesis 22 geeft God Abraham de opdracht zijn zoon te offeren en dreigt Abraham zijn andere zoon Izaäk kwijt te raken. Ook nu wordt de jongen gered door ingrijpen van een engel en ook nu is er een belofte van een groot volk.

Laten we eens inzoomen op dat verhaal van Abraham die door God wordt geroepen om zijn zoon Izaäk te offeren. Ik vertelde net al dat Abraham 100 jaar oud was toen Izaäk geboren werd. We mogen aannemen dat Izaäk nu al wat groter is. Hij moet

namelijk in staat een reis van drie dagen te maken en de laatste dag moest hij het brandhout voor het offer tillen. De meeste uitleggers vermoeden dat Izaäk een jaar of 15 zal zijn geweest. Het is opmerkelijk dat er nu helemaal niets verteld wordt over de gevoelens van Abraham. In het vorige hoofdstuk, toen Sara tegen Abraham zei dat hij Hagar en Ismael moest wegsturen, mishagde dat hem zeer (21:11). Het stond hem niet aan, hij wilde zijn zoon Ismael niet kwijt. Nu wordt er niets vermeld over Abrahams gevoel. Wat zal hij gedacht hebben? Eindelijk is zijn langverwachte zoon er, en nu moet hij de jongen offeren. Izaäk was niet alleen maar de vervulling van een persoonlijk verlangen naar een kind. Natuurlijk, dat was hij ook. De geboorte van een kind is een verrijking van je leven. Dat was ook zo bij Abraham en Sara. Toen Izaäk geboren werd lachte Sara van blijdschap en verwondering (21:6). Maar hij was meer. Hij was het onderpand, het garantiebewijs, van de belofte van God. Als Abraham en Izaäk hun kind in de armen hielden dan was hij niet alleen hun eigen vlees en bloed, maar ook Gods weg naar de toekomst. Hij was de belichaming van Gods verlossingswerk, het bewijs dat Gods beloften geen holle klanken waren, maar absoluut betrouwbaar. En toen kwam de dag waarop God tegen Abraham zei: neem uw zoon, uw enige, die ge liefhebt en offer hem.... Dat zal je maar gezegd worden. Wij kennen de afloop van het verhaal en dan slijten de scherpe kantjes van zo'n verhaal af. Maar wat zal Abraham gedacht en gevoeld hebben? Was er woede, ...pijn, ...verdriet, ...opstandigheid of ... dat alles door elkaar heen? Het verhaal zegt er niets van. Het gaat blijkbaar niet om Abrahams gevoel. Ontnuchterend als je bedenkt dat vandaag de dag onze kleine gevoeletjes nog op een schaalte gewogen worden, en uitvergroot via onze t.v. weer in onze huiskamers geprojecteerd worden. Natuurlijk had Abraham gevoel, maar er wordt niets van gezegd. Of ja toch..., er staat dat hij Izaäk liefhad.

Wat er verder in Abraham omgng wordt niet vermeld, maar uit wat hij dóet blijkt dat hij God vertrouwt. Hij gaat Gods bevel uitvoeren en tegelijk houdt hij God aan zijn belofte. Dat blijkt wel uit wat hij tegen de knechten zegt die hij bij de ezel achterlaat: *blijf hier wachten tot we aangebeden hebben en bij jullie teruggekomen zijn*. Wij..., samen! En tot Izaäk zei hij: *God zal zichzelf voorzien van een lam*. In die antwoorden klinkt door dat hij weigert Gods beloften los te laten. Hij blijft zich er aan vastklampen.

Zo kan ook voor ons de toekomst wel eens zwart en uitzichtloos zijn. Je staat voor je gevoel tegen een muur, je kunt geen kant meer op. Dan denk je dat alles verloren is

en weet je niet meer hoe het verder moet. Dan lijken al je verwachtingen op niets uit te lopen. Ook de verwachtingen die je van God hebt. Klem je dan vast, net als Abraham, aan Gods belofte. Blijf dan vertrouwen dat God zijn belofte nooit overboord gooit en dat er toch een toekomst is voor jezelf en voor deze wereld.

Datzelfde zien we ook bij Abraham. In de Hebreënbrief, we hebben het net gelezen, staat dat Abraham bij zichzelf overwogen heeft dat God bij machte was Izaäk weer uit de dood op te wekken. Abraham geloofde God op zijn woord, via Izaäk zal er een groot volk komen. En als God wil dat ik hem offer, dan zal hij zelf wel voor een oplossing zorgen.

Ik wil nog graag even uw aandacht vragen voor de engel die op de berg Moria tot Abraham sprak. Want dit is niet een gewone engel. De tekst spreekt over de Engel des HEREN. De bijbelvertalers hebben er voor gekozen om Engel des HEREN met een hoofdletter te schrijven. (vs. 11) En dat is niet voor niks. Als het Oude Testament over de Engel des HEREN spreekt, dan blijkt elke keer weer dat deze engel spreekt alsof Hij de HERE zelf is. Zo ook in dit gedeelte. In vs. 16 zegt de Engel: *Ik zweer bij Mijzelf, luidt het woord des HEREN, omdat gij dit gedaan hebt, zal Ik u rijkelijk zegenen....* De Engel des HEREN is een zichtbare openbaring van God zelf. Veel bijbeluitleggers zijn van mening dat deze Engel des HEREN de tweede persoon is van de Drie-eenheid: God de Zoon. God de Vader, God de Zoon en God de Heilige Geest zijn er altijd geweest. God is eeuwig. De menswording van God de Zoon vond pas met Kerst plaats, 2000 jaar geleden. Maar daarvoor bestond Hij ook al, in zijn Godheid. God de Zoon komt in het Oude Testament naar ons toe als de Engel des HEREN.

Die opdracht die Abraham kreeg, kon gemakkelijk de vraag oproepen: wat is dat voor een God die zoiets kan eisen? Het begin van het verhaal laat al zien, dat God niet werkelijk de dood van Izaäk wilde (vs. 1). Het offer van een kind is God altijd een gruwel geweest. Heel het Oude Testament getuigt ervan dat God mensenoffers haat (zie bijv. Deut. 12:31). Sommigen geloven dat mensenoffers ook in Israel wel voor kwamen. Later is dat gebruik helaas wel binnengeslopen, maar nooit als offer aan de HERE God. Er werden alleen kinderen aan vreemde goden geofferd. Vooral aan Moloch en aan Baäl.

Maar ook de afloop van het verhaal laat zien dat God, voor wie op zijn belofte vertrouwen, voorziet in een plaatsbekledend offerlam en zo de toekomst openhoudt. Een plaatsbekledend offerlam. Doet u dat niet denken aan de Here Jezus? Wat God van Abraham niet vergde, vergde Hij uiteindelijk wel van zichzelf. Die woorden die Hij tegen Abraham sprak: neem uw enige zoon, die u liefhebt en offer hem.... Dat heeft Abraham uiteindelijk niet hoeven doen, maar God heeft het zelf wel ten uitvoer gebracht. God nam Zijn enige zoon, die Hij liefhad en offerde hem.... Zoals Izaäk zelf het hout moest dragen naar de berg Moria voor het brandoffer, zo moest Jezus zelf de dwarsbalk van het kruis naar de heuvel Golgotha dragen naar de plaats van terechtstelling.

En als iemand vraagt 'wat is dat voor een God die zijn eigen Zoon offert?' dan luidt het antwoord: Hij is een God die gedreven werd door liefde voor ons en voor deze wereld en die door zijn Zoon in de wereld te zenden zelf pijn wilde lijden om ons een werkelijke toekomst te geven. Want door Jezus' dood werd Hij een brug naar die toekomst. Voor Jezus was er geen plaatsvervangend offerlam, zoals bij Izaäk, want dat was Hijzelf: zie het Lam Gods dat de zonde van de wereld wegneemt! En zoals Abraham zijn zoon niet spaarde, zo heeft God zijn eigen Zoon ook niet gespaard. Hij gaf Hem over in de dood. Toen Abraham zijn zoon offerde klonk er een stem uit de hemel: Abraham, Abraham.... Maar toen Jezus gekruisigd werd, klonk er geen stem van de hemel om zijn beulen tegen te houden, want ter wille van onze redding moesten die beulen met hun afschuwelijke werk doorgaan. Er klonk geen stem van een engel, maar de stem van Jezus zelf. In zijn eenzaamheid schreeuwde Hij het uit: Eli, Eli, Mijn God, mijn God waarom..... God liet zijn geliefde Zoon alleen in zijn nood, om ons voor goed van onze nood en eenzaamheid te bevrijden. We hebben net al opgemerkt dat Abraham geloofd heeft dat God Izaäk weer uit de dood kon opwekken. Dat wat Abraham heeft gedacht over Izaäk heeft God waargemaakt bij Jezus. Hij wekte Jezus op uit de dood. Een geweldig feit, wat de hele toenmalige wereld op z'n kop heeft gezet.

En weet u wat ik nu zo bijzonder vind aan dat verhaal van Abraham en Izaäk? Dat de ontknoping van het verhaal plaatsvindt op de berg Moria. Dat is dezelfde berg als de berg Sion, waar God later onder zijn volk zou komen wonen in de tempel. In 2 Kron. 3:1 kunt u nalezen dat Salomo de tempel begint te bouwen op de berg Moria. Abraham bevond zich in Berseba (21:22). Berseba is het zuidelijkste puntje van

Israel. In de bijbelse tijd sprak men vaak over 'van Dan tot Berseba'. Met deze uitdrukking werd het hele land Israel aangeduid. Berseba ligt zo'n 70 km. van Jeruzalem vandaan. Drie dagreizen. Abraham offert een plaatsvervangend lam op dezelfde plaats waar later in de tempel de zonden van het volk verzoend werden door het plaatsvervangende bloed van de offerdieren. En deze offerdieren verwijzen weer naar dat andere offerlam, het Lam Gods dat in onze plaats de zonde van de wereld wegneemt, Jezus Christus.

Nu wordt deze geschiedenis in het Nieuwe Testament twee keer aangehaald. We hebben ze zojuist allebei gelezen. In Hebr. 11 en Jakobus 2. Nu is het wonderlijke dat Hebr. 11 benadrukt dat Abraham uit geloof handelde. Volgens de schrijver van de Hebreeënbrief heeft Abraham zoveel vertrouwen in God dat hij bedacht heeft dat God Izaäk weer uit de dood zou kunnen opwekken. Maar in de Jakobusbrief wordt een heel ander accent gelegd. Daar wordt deze geschiedenis als illustratie gebruikt om te laten zien dat geloof zonder werken dood is.

Gij gelooft dat God één is? Daaraan doet gij wèl, maar dat geloven de boze geesten ook en zij sidderen. Jakobus is net als de Hebreeënbrief geschreven aan Joodse christenen. Jakobus verwijst hier dan ook naar de bekende Joodse geloofsbelijdenis uit Deut. 6:4: *Hoor Israel: de HERE is onze God; de HERE is één.* Hij vraagt zijn lezers: geloven jullie dat? Geloven jullie dat God één is? Nu, daar doe je goed aan, maar besef dan wel dat zelfs de boze geesten dat geloven. Met andere woorden, het is wel mooi dat je met je mond belijdt dat God één is, maar als uit die belijdenis geen daden voortvloeien die je geloof onderstrepen dan stelt dat geloof niet veel voor.

Laten we dat nu eens toepassen op onze situatie. Vrij Evangelischen houden niet zo van geloofsbelijdenissen. Misschien is de belijdenis die nog het best bij ons past: Jezus is Heer! Jakobus zegt vandaag tegen ons. Dat is mooi: Jezus is Heer. En dat moet je ook vooral geloven. Maar weet wel dat de duivel en zijn trawanten ook geloven dat Jezus Heer is. Maar ze sidderen alleen al bij het horen van die naam. Je kunt blijkbaar de goede dingen belijden, zonder dat daardoor je leven verandert.

En dan is er iets goed mis. Natuurlijk, we worden alleen gered door genade, niet door goede werken. Lees Efeze 2: 8,9 er maar op na:

Door genade zijt gij behouden, door het geloof, en dat niet uit uzelf: het is een gave van God; niet uit werken, opdat niemand roeme.

Je werken redden je niet. En het is heus niet zo dat Jakobus daar anders overdenkt. Als hij in vs. 14 zegt dat een geloof zonder werken je niet behoudt, dan wil hij daarmee benadrukken dat een geloof zonder werken dood is. Er zit geen leven in. En dan kun je wel de goede belijdenis naspreken: de Here is één...of....Jezus is Heer. Maar die belijdenis spreek je met de mond uit. Dat is lippendienst. Als Jezus je Heer is, maar je leeft verder niet als een volgeling van Jezus, dan stelt het allemaal niet zoveel voor. Er zijn vandaag ook wel mensen die ooit een keer naar voren zijn gegaan in een opwekkingsbijeenkomst, of ze hebben met iemand een zogenaamd zondaarsgebed gebeden, en op grond daarvan geloven ze dat ze behouden zijn. Het is natuurlijk geweldig dat iemand naar voren gaat in een bijeenkomst en zijn hart aan de Here Jezus geeft, maar als die gebeurtenis niet uitwerkt dat je leven verandert, dan moet je jezelf wel wat afvragen. Je hart aan Jezus geven is geen maniertje om verzekerd te zijn van de hemel. Je hart aan Jezus geven is het begin van een leven uit geloof. Een geloof dat God vertrouwt, God aan zijn woord houdt en daar uit leeft. Net als Abraham God aan Zijn woord hield toen hij wegging uit Ur der Chaldeeën. Net als Abraham God vertrouwde en op weg ging om zijn zoon te offeren, in het geloof dat God, als het moest, Izaäk weer terug kon laten komen uit de dood.

Geloven is niet de juiste belijdenis uitspreken, geloven is een werkwoord. Jezus is Heer, jazeker. En daarom willen we Hem navolgen.

Zoals Jezus God en zijn naaste liefhad, zo wil ik God en mijn naaste liefhebben. Zoals Jezus gehoorzaam was aan Gods woord, wil ik gehoorzaam zijn aan Gods woord. Zoals Jezus dienstbaar zichzelf wegcijferde voor zijn naaste, zo wil ik dienstbaar zijn aan mijn broeders en zusters.

Wilt u dat? Wil jij dat? Abraham wel. Het werd hem tot gerechtigheid gerekend en hij werd een vriend van God genoemd. Die vriendschap is ook voor jou beschikbaar. Dat is het aanbod. Een aanbod die niet zonder reactie kan. Een keuze. Maar na die keuze dan ook op weg gaan, samen achter Jezus aan. Dat is de spiegel die Jakobus ons vandaag voor houdt.

Amen

November 2010
G.P. Hartkamp
Wapenveld